

PREOTULU ROMANU?

DIUARIU BASERICESCU

SCOLASTICU si LITERARIU.

*Buzele preotului voru pazi sciinti'a si lege voru
cercá din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7.*

Nr. VI.

1. IUNIU.

An. XII. 1886.

Cunoscintie din Dreptulu canonicu.

(Urmare.)

13. Caracterulu si ambitulu dreptului ecles- siasticu.

Pre lângă tóte subimpartîrile atinse ale dreptului ecles. totusi caracterulu si ambitulu lui nu póte diferi de cel'a alu besericei. Precumu fundarea besericei lui Christosu este unu factu istoricu positivu, asia si dreptulu eclesiast. este positivu si necontestabile cá si dreptulu statului; si membrii besericei suntu deobligati prin dreptulu ecl. cá si prin cel'a alu statului cá cetatiani. Difere inse dreptulu ecles. de alu statului intru atát'a, in câtu difere firea institutiunei besericesci de institutiunile statului, càci precumu puterea si activitatea besericei se estinde pre altu terenu, diferitu de alu statului,¹⁾ asia si dreptulu eclesiasticu are terenu diferitu de alu statului, ba chiar' si dupa origine alte suntu fântanele dreptului eclesiasticu si alte acelea, din care se trage dreptulu statului; si midilócele ce le usuéza beseric'a in efaptuirea drepturiloru sale anca diferu de cele ale statului, in câtu statulu nu sprigionesce si nu proptesce pre beserica prin midilócele sale.

Ce'a ce caracteriséza si mai detaliatu dreptulu eclesiasticu e: cà acestui'a i-s'au imprimatu acelesi note si carac-

¹⁾ Conf. §. 6.

tere cari si inse-si besericei; precum beseric'a este universale asia si dreptulu eclesiasticu este universale încâtu se estende la tóte popórele si oblega pre toti membrii besericei, si precum in legatura cu universalitatea besericei, stà si unitatea ei, asia si dreptului eclesiasticu nu-i póte lipsí caracterulu unitatei încâtu 'si pastréza si sustiene legatur'a s'a organica.

Beseric'a conformu misiunei sale este libera si acésta libertate si o are de la insusi intemeliatoriulu ei Chrtstosu, carele este capu besericei mai pre susu de tóte; in esercitarea puterii sale de a legá si deslegá are de a ff scutita de ori ce influintia, — prin urmare si dreptulu eclesiasticu anca-si are caracterulu libertatii, încâtu legile sale nu le primesce de la puterea lumésca ci dela beserica, si numai încâtu concede natur'a spirituale a basericei, si le conforma dupa puterea lumésca.

Dein aceste consideratiuni libertatea, puterea si positivitátea dreptului eclesiasticu e nedisputabile si — precum nu se póte negá instituirea positiva si esistenti'a besericei, — asia nu se póte contestá neci obligatiunea membriloru besericei din partea dreptului eclesiasticu.

14. Dreptulu eclesiasticu consideratu cá scientia si pertractarea lui cá atare.

Dreptulu eclesiasticu luat in intielesu obiectivu a inceputu a esiste de-un'a data cu baseric'a, pentru-cà acest'a cá societate de la fundarea ei si-a avutu legile sale; — inse dein punctu subiectivu consideratu dreptulu eclesiasticu — cá scientia, in ordene sistematicu a inceputu a se desvoltá numai succesivu prin decursulu tempului, càci de si dein punctu obiectivu consideratu a esistatu de una data cu beseric'a — totusi succesiv'a regulare a referintieloru esterne, materi'a dreptului eclesiasticu cá scientia si punerea in ordene sistematicu, a adusu-o cu sine inmultírea materiei, a casuriloru de dreptu si a legiloru ecles. aduse cu referentie la casurile obvenitórie. Din aceste cause accumulandu-se materi'a, inmultíndu-se cu tempulu ba statoríndu-se cu referentia la unele casuri chiar' si mai multe legi suc-

cesive, parte cu scopu de a aduce materi'a la omogenitate si prin acést'a a facilitá si descurcarea referintieloru in ví-éti'a besericésca, parte spre a delaturá dubietatile, ce se poteáu iví, a inceputu a se sêmíti necesitatea de a cugetá la sistemizarea materiei in modu scientificu cá si in alti rami ai scientiei. Nisuinti'a susceputa din acestu puntu de vedere de a aduná legile bes. in ordene sistematicu si prin interpretari cónveniente a demustrá scopulu loru, a produsu scienti'a teoretica a dreptului — seau juri-scienti'a. Inse fiendu-cá neci chiar' scienti'a dreptului numai cá cunoscintia teoretica a legiloru eclesiastice nu este de ajunsu pentru scopulu besericei, ci pre langa cunoscintia se recere si desteritate de a pune in pracse si a aplicá legile la casuri, — a devenitu necesaria impreunarea teoriei cu pracsea, acésta impregiurare a avantatu dreptulu ecles. la form'a unei discipline scientifice proprie; acést'a se díce jurisprudencia eclesiastica.¹⁾ Jurisprudenti'a consiste asia dara in abilitatea de a deduce legile eclesiastice din principiile sale si a le aplicá cu desteritate la casuri, cari potu se obvina in afacerile si in conducerea besericei la scopu.

De aci apriatu se vede cá si pertractarea scientifica a dreptului eclesiasticu e conditiunata din mai multe parti, pentru-cá nu e de ajunsu numai a cunósce legile cá atari, ci e opu a cunósce originea, caus'a desvoltarei si natur'a loru si a-le aduce in consunantia cu ratiunea. Spre a ajunge tóte aceste e necesaria in pertractarea scientifica a dreptului intru unirea metodei practice cu cea istorica si cu cea filosofica; si anume: metoda practica, pentru-cá acést'a tiene in vedere pracsea, care vighéza, cea istorica aréta devolta-rea legiloru ecles. din si pre principiile crestine, cérca originea si urmaresce stramutarile loru succesive din diferite tempuri pâna in celu de façia; éra cea filosofica aduce in consunantia principiile ratiunei cu cele ale religiunei

¹⁾ Jurisprudenti'a se deschilinesce asia dara de juriscientia si pentru-ca juriscienti'a se estende numai la cunoscintia si interpretarea — éra jurisprudencia si la desteritatea, practica de a aplicá la casuri legile eclesiastice.

crestine aretandu cumca precum religiunea este indigentia innascuta omului, fundarea si esistenti'a besericei este¹⁾ in consunantia cu scopulu lui, asia si legile vigenti suntu in concordantia cu conceptele generali de dreptu si dreptulu eclesiasticu stă in legatura ratiunabile si conveniente cu scopulu besericei. De sene se intielege inse că intru unirea estoru metode e de a evita degenerarea, ce ar' poté duce la concepte unilaterali ale metodei istorice ori filosofice cu neajunsa consideratiune ori chiar' delaturea celei practice.¹⁾

Ajungerea segura la scopu e possibile numai prin intru-unirea proportiunata alaturandu la legile, ce stău in vigóre, desvoltarea loru istorica si tienendu in vedere legile fundamentali ale besericei a aretá cumca aceste corespundu si dupa mentea sanetósa la ide'a si scopulu besericei.

15. Necesitatea studiului dreptului eclesiasticu.

Scienti'a dreptului ecl. e necesaria nu nunumai pentru clerici ci si pentru laici. Dar mai alesu pentru celi de atâtău necesitatea o aduce cu sene insasi chiamarea si oficiulu loru; că-ci avendu dreptulu ecles. problem'a de a induce pre clerici si in speție pre preoti la implenirea oficielor si sustienerea celoru, ce competu besericei din firea institutiuniloru, a esistentiei sale positive si a pusetiunei, ce si a castigatu-o in cursulu ei aicia pre pamentu; obligatiunea de a-o presentá pre acést'a in tóte pusetiunile si dreptiunile de dreptu atatu făcia cu alte institutiuni, cătu și făcia cu singuraticii, e impusa cu deschilinire preotiloru. Imple-

¹⁾ Gresicscu asia dera protestantii cari punendu-se eschisivu pre terenulu istoricu sustienu cu preferintia esagerata disciplin'a primitiva a besericei voidu a-o aplicá si la tempulu de făcia; e de reprobatu si ultraismulu unor'a dintre canonisti, cari voru se sustiena pentru presinte spiritulu evului mediu; ma cu atâtău mai pučinu e de probatu nesuintia celoru moderni, cari fora de consideratiune la originea divina a basericei, la positivitaea religiunei si a crestinismului ideea si parerile despre beserica si o concepu dupa mentea loru uitandu cumca fundarea besericei e baseata pre revelatiunea divina.

nirea acestoru obligatiuni impuse preotiloru in puterea chiamarei loru — numai asia este posibil, déca preotii voru fi in conscienti'a competentiei, a drepturiloru besericeii si a drepturiloru sale.

Recunoscuta fiindu asia dara necesitatea scientiei dreptului eclesiasticu si din punctu de purcedere a scopului besericeii, si prin canone se impune clericiloru si preotiloru. Dar' scienti'a jurisprudentiei eclesiastice nu e prescrisa numai clericiloru, ci e necesaria si laiciloru si in speție ace-lora dintre crestini, cari suntu pusi in oficie si diregatoria. In genere necesitatea scientiei dreptului eclesiasticu pentru toti crestini e necontestabile intru atât'a, încâtu pretende pusetiunea loru individuale in sinulu sociale alu membriloru besericeii,¹⁾ pentru-câ baseric'a garantandu comuniunea bunuriloru sale fia caruia dintre membrii sei, încâtu acestia o merita dupa pusetiunea loru, — cu dreptu pôte pretende că in acésta mesura fia-care se fia in conscienti'a deplina a detorintieloru ce i-se impun fația cu beseric'a. Si mai multu e inse necesaria scienti'a dreptului eclesiasticu acelor'a, cari nu numai că membri ai besericeii, ci si că representanti ai causeloru comuni, că agenti, aperiatori ai drepturiloru ori că judecatori stâu in referintia cu beseric'a, pentru că intre dreptulu civile si eclesiasticu esiste necsulu, ce deciderea multoru causa o face anevoiósa seau chiar' imposibile fora cunoscenti'a dreptului ecles. si multe legi civili si din dreptulu romanu s'au emendatu si coresu dupa dreptulu cuprinsu in canóne, de unde dreptulu eclesiasticu are mare putere si auctoritate in deciderea unoru cause civili si mai multe certe in lucruri referitórie la institutiunile besericesci: cum e matrimoniulu, patronatulu juramentulu, sponsaliele, prescriptiunea si altele, cari numai in consonare si cu midilocirea dreptului eclesiasticu se potu decide si defini dupa cadentia.²⁾

(Va urmá.)

J. Papíu.

¹⁾ Conf. §. 10. ²⁾ Conf. Instit. drept. bes. Dr. I. Ratiu Blasiu 1877. §. 48. Cherrier. op. cit. §. 7. Compendiu de drept. can. Andr. B. Siaguna Sabiu 1868. §. 2.

Gradurile Hierarchiei Ecclesiastice

séu

insemnatatea Ritului Conferirii Lectoratului, Subdiaconatului si Diaconatului.

18. Materi'a si form'a Lectoratului.

Dupace clericulu s'ar' fi imbracatu in ornatu basericescu, vine de se supune chirotonirei, ce'a-ce se face asia, cá: Archiereulu

11. Insemnandu-lu pre capu de trei ori pune pre elu man'a si se róga asia. s. c. l.

Materi'a si form'a constitue essenti'a fiacarui sacramentu. — Decumv'a la vre-un'a dintre sacramentele basericeii se disputa fácia de materi'a si form'a sacramentalá: asia in nu puçina mesura stà ace'a si despre materi'a si form'a sacramentalá a orduriloru sacre, si in deosebu si despre materi'a si form'a quasi sacramentalá a Lectoratului.

Caus'a controversieloru intre canonisti si teologi — o forméza ceremoniele uniforme ce occuru in unulu si acel'a-si sacramentu.

Dificultatea intru statorirea materiei si formei gradului hierarchicu alu Lectoratului se întórce pre lângá expresiunile: „Insemnandu-lu pre capu de 3 ori“ — si — „pune man'a pre elu.“

Unii adeca voiescu se scie, cá materi'a gradului hierarchicu alu Lectoratului stà numai intru „insemnarea pre capu in form'a crucei,“ — altii, cá materi'a o constitue „impunerea manei, — si éراسi altii ambe aceste pareri combinandu-le impunerea maniloru o considera numai cá conplinierea insemnarei pre capu.“

Mai 'nainte de ce am considerá unele argumente aduse inainte pre lângá un'a fiacare din supranumitele pareri, — afflu la locu a observá cu Goar cá „ori vei considerá Lectoratulu cá sacramentu asiediatu de Christosu, ori numai cá ministeriu séu ordu instituitu de catra s. baserica spre dovedirea frumsetiei si spre marturisirea marirei cuvântului

domnedieescu: la Greci remane totu sub indoiéla si disputa, óre materi'a acestui ordu ori sacramentu consista in sem-nulu crucei esprese pre capulu Lectorului cu mân'a episco-pului, ori dóra in impunerea mânei archieresci, ce urmédia acelei insemnari.¹⁾

Dupa carii spre dilucidarea cestiunei alt'cum de totu ponderóse, se consideramu argumentele teologiloru proaduse pentru un'a fiacarea din parerile de mai susu.

Intre acei'a, carii dícu, cà materi'a Lectoratului ar'stá in „insemnarea capului in form'a crucei“ loculu celu de-ântáiu 'lu occupa canonistulu Balsamonu. — Acest'a intru esplicarea canonului alu 51-le din epistol'a canonica a s. Vasiliu celu mare,²⁾ voindu a pune óresi-carev'a differentia generala intre gradurile hierarchice si intre cele mai infe-rióre díce cà „cei ce prin sem-nulu celu simplu si unicu alu crucei au luatú lucrarea (potere) sacra suntú: lectorii, cân-taretii, pazitorii usieloru si altii asemeni.“³⁾

Éra in gradu mai superioru pune pre preoti, diaconi si subdiaconi numindu pre acei'a „aredicati la trépt'a ba-sericésca prin impunerea manei.“⁴⁾

Totu acestu canonistu intru esplicarea canonului alu 14-le a Synod. din Nicea II conferirea lectoratului o numesce „insemnarea cu crucea.“

Pre Balsamonu se vede a-lu urmarí si Simeonu The-salonicensu, care vorbindu despre gradurile hierarchice, or-dinarea preotului si a diaconului o numesce = *χειροτονίαν* = impunerea (estinderea) maniloru, — a subdiaconului = *χειρο-θεσίαν* = atingerea cu mân'a, — éra ordinarea Lectorului o numesce = *σφραγίδα* = insemnare cu cruce.

¹⁾ l. c. pag. 201 not'a 10) ²⁾ Quod ad clericos attinet, indefinite canones exposuerunt, unam lapsis iubentes poenam infligi, esectionem a ministerio: sive in gradu fuerint, sive etiam in ministerio, quod manuum impositione non datur, permaneant“ (Epist. CCXVII Canon III Amphilocho de canonibus.“ Collectio ss. Patrum Parisiis 1835. pag. 227. ³⁾ per nudum solumque crucis signum sacram operationem habentes, quales sunt lectores Cantores, Custodes et similes. ⁴⁾ per manus impositionem ad gradus ecclesiasticos evectos.“

In contr'a acestei pareri aci dezvoltate militéza argumentele altoru canonisti, carii adeca tiénu, cà materi'a Lectorului constà in impunerea manei archieresci pre capulu celui ce se ordinéda.

Asia Mich. Blastares, care cu referintia la constitutiunea apostolica (l. 8. c. 22.) Asiezu cà se inaintezi Lectoru carui'a cu impunerea manei si prin rogatiuni aduse lui Domnedieu se dîci, " ¹⁾ — si la can. 14 alu Sinodului Nicenu II-le unde se dîce: „vedemu pre unii carii din pruncià primindu tonsura clericala, fora se fia primitu impunerea maniloru archieresci, totusi implinescu officiulu de Lectoru,“ ²⁾ dîce cà materi'a Lectoratului este impunerea manei archieresci.

Mai este inca o alta parere, carea se si vede mai nimerita, — anume ace'a, cà déca la Lectoratu se pôte vorbí de materia, acest'a se pôte pune in insemnarea cu cruce espressa cu man'a archierésca, si indeplinita in impunerea manei.“

Si cumcà acésta parere e mai probabila s'ar' vedé din alte tractate ale canonistiloru numai acumu citati. — Asia de esemplu, Balsamonu totu la can. 14-le alu Sinodului Nicenu II-le insémna. „Lectorulu nu se face fora numai déca prin impunerea maniloru episcopesci a primitu semnulu tonsurei cruciforme si alu crucei. Éra in altu locu la can. 6-le*) alu Sinodului calcedonensu dîce: „Lectorii suntu clerici, si au impunerea maniloru Archiereului, ace'a adeca, carea se face prin insemnarea maniloru Episcopului.“ ³⁾

Din aceste se cunósce, cà la ordinarea Lectorelui actulu principalu si ceremoni'a distinctiva se pune in insemnarea cu cruce espressa pre capulu ordinandului, si inca in atare insemnare carea se deplinesce chiar' prin impunerea mani-

¹⁾ Constituo ut lectorem promoveas, cui manu imposita, et praecibus deo exhibitis, dicas. ²⁾ Videmus nomullos a pueris Cleri tonsuram tonsuram accipientes, non dum accepta pontificiarum manuum impositione, manus lectorum obire. ³⁾ Carele nu va fi fostu pre la baserice slugindu si pre la monastire, pre acel'a se nu te pornesci a-lu chirotoni.“ ³⁾ „Lectores clerici sunt, et habent Antistitis manuum impositionem, eam scilicet quae fit per Episcopi manuum obsignationem.“ (Goar. l. c. pag. 202.)

loru destinsa alt'cum de insemnarea, respective de binecuvântarea arhierésca aplicata la ordinarea clericului.

Acést'a se vede a comprobá chiar' distinctiunea espressionilor ce trebuie, si aieve si occura in privinti'a actelor principale la fiacarea trépta fia ace'a hierarchica séu numai de ministeriu.

Asia de esemplu la clericatu se dîce: si î-lu binecuvânta, — la Lectoratu din contr'a se dîce „insemnandu-lu pune pre elu mân'a.“

Pre candu binecuvântarea se pôte intemplá si fora de impunerea maniloru, — pre atunci la insemnare se recere déca nu impunerea, dara celu puçinu atingerea maniloru.

De unde apoi urméza ace'a, cá impunerea maniloru este numai de-a se considerá cá si o cõmplinire a insemnarei, — si asia mai multu numai cá o ceremonie accidentală.

In acést'a ne intaresce a) si Simeonu Thessalonicensu, carele dîce, cá de ar' fi impunerea maniloru cá o actiune, respective materia propria Lectorului ar' trebui se se dîca si ace'a cá gradulu Lectoratului este adevérata chirotonia (*χειροτονία*) adeca un'a cá ace'a, carea in modu sacramentalu conferesce grati'a si poterea Spiritului santu ce'a-ce inse despre Lectoratu nu se pôte dîce, pentru-cà prin ace'a impunere a maniloru, de-o parte Lectorulu marturisesce supunerea s'a, éra de alta parte Episcopulu, cá pre acel'a 'lu asiédia sub scutulu si protectiunea lui Domnedieu. — „Cându Archiereulu — dîce Simeonu Thess. — 'si estende man'a s'a preste tonsura, séu preste locul insemnatu cu cruce, — prin ace'a desémna poterea scutitória a lui Domnedieu; precum si ace'a cá Lectorulu ordinatu, se supune jugului preotiei si se dedica spre servitiulu Domnului.“¹⁾

b) In ronduiél'a Chirotonirei Lectorului coprinsa in codicele Barberini s. Marei (Goar l. c. pag. 195) se dîce „si impunendu elu mân'a preste capulu lui, si insemnandu-lu.“²⁾

¹⁾ „Extendente manum in tonsuram vel in locum cruce signatum Pontifice, virtutem Dei protectricem designat: et quia Lector ordinatus, sacerdotii jugo subicitur, et Dei consecratur obsequio. (Lib. de sacram.)²⁾ „et imponens ille manum super caput ejus, et signans eum.“

Deci dupace pune Archiereulu man'a 'lu insémna, cá si cum s'ar dîce cá insemnandu-lu prin impunerea maniloru. — Si in urma.

c) In tóte ronduelele chirotonirei Lectorului citate si de Goar, occura insemnarea cu cruce, nu inse si impunerea maniloru. — Asia de esemplu in ronduel'a produsă in codicele Allatianu (Goar. l. c. p. 196) in locu de impunerea maniloru se dîce „si impunendu palliulu *) pre capulu acelu'a.“ ¹⁾ Din tóte aceste urmédia, cá la ordinarea Lectorelui, impunerea maniloru archieresci nu s'a consideratu cá essentială, prin urmare neci cá se póte dîce, cá in acea impunere unica ar' stá materi'a, ori ceremoni'a distinctiva a Lectoratului.

Dupa-ce Archiereulu ar' fi insemnatu si impusu man'a s'a preste celu ce se ordinédia, dîce rogatiunea chirotonirei :

12) „Dómnne Domnedieule atotu tienutoriule, alege pre sierbulu teu acest'a s. c. l.

Rogatiunea acést'a constitue form'a chirotonirei Lectorului. — In acésta rogatiune baseric'a, amesuratu celoru coprinse in Faptele Apost. (I, 24) se róga cá insusi Domnulu se aléga si se apróbe alegerea facuta de catra baserica in persón'a celui ce se ordinédia sp.e servirea marirei lui Domnedieu, si se-si vérsa darulu seu cerescu preste acelu'a cá cu tóta intiepleptiunea si intielegerea se plinésca. chiamarea s'a, si cu faptele vietiei s'ale se se faca demnu de acé'asi chiamare.

Precumu intrég'a ronduela a chirotonirei Lectorului coprinde in sene dóue actiuni sacre diferite inse adi nedespartite, adeca acele ale clericatului si ale Lectoratului : ast'felu si coprinsulu rogatiunei de chirotonire are referintia la ambele acele actiuni. — Anume : la clericatu se referescu cuvintele „alege pre sierbulu teu acest'a si-lu santiesce pre elu,“ pentrucă statulu clericale nu e decátu segregare din lume si suscepere in sórtea si mostenirea Domnului.

Éra celelalte cuvente ale rogatiunei „sí-i dà lui cu cugetarea si cetirea domnedieesciloru t'ale cuvinte cá cu tóta

*) asia dara nu man'a. ¹⁾ et imposito pallio super caput eius.

intiepleptiunea si intielegerea se o plinésca“ se referescu la officiulu de lectoru.

Din coprinsulu imprecatoriu alu acestei rogatiuni a constituirei de Lectoru conchide Goar, cà gradulu Lectoratului e de institutiune basericésca, éra nu divina. — Ce'ace alt'cum se demustra si de acolo, cà form'a acést'a imprecatória nu e statorita pre deplinu, — ci dupa diferitele biserice, e diversa. — (Goar. l. c. p. 195, 196.

In urma desî nu e prescisu in neci o ronduiéla, — totusi trebue se facemu reflexiune inca la o ceremonia adi introdusa pre la bisericele nóstre catedrale. Aceea ceremonia stà intr'ace'a, cà dupa-ce celu ordinatu a primitu gradulu hierarchicu alu Lectoratului, sculandu-se, saruta omophoriulu si supragenunchiarulu archierescu, — prin ce si mai apriatu îsi descopere alipirea si iubirea s'a de officiulu dênsului conferitu.

19. Insemnulu Lectoratului.

Fiindu conferitu Lectorului officiulu, respective poterea spirituala spre exerciarea acelui officiu, — de ací i-se dà insemnulu si instrumentulu exerciarei acelui officiu conferitu. — Acestu insemnu este „Apostolulu.“

13) „Si dupa eschiamatiune se dà Lectorului cartea Apostolulu“ — se dîce in ronduele.

Au fostu unii canonisti, carii au voíitu se scie, cà materi'a gradului hierarchicu alu Lectorului ar' consiste in inmanuarea „Apostolului.“

Acést'a inse in baseric'a nóstra neci de câtu nu se pôte dîce. Pentru-cà form'a trebue se fia impreunata cu materia la inmanuarea „Apostolului“ inse nu e neci urma de forma necessaria, deóra-ce Apostolulu se inmanuédia Lectorului in tóta liniscea si inca nu de Archiereu, ci de catra diaconulu carele l'a prezentatu.

Inmanuarea cartei Apostolului, cá si insemnulu officiuului hierarchicu, dà se intieléga Lectorului, cà coprinsulu acelei carti sante are se formédie obiectulu meditatiunei s'ale si instrumentulu exerciarei officiuului seu.

Cartea „Apostolului“ se dă lectorului pentru ace'a, pentru-că officiul lui e împreunatu cu cetirea de pre amvonu a santeloru cuvinte. (Trull. can. 33). — Esercierea officiului Lectorului inse nu se marginea numai intru cetirea santeloru cuvinte ale Apostolului, ci si in altele. Anume: Lectorulu avé dreptu se cetésca cele 5 carti ale lui Moise, Cartea Imperatiloru, a lui Jovu, — Intieptiunea lui Solomonu, Profetiele, actele si epistólele s. Apostoli.¹⁾

Ce e mai multu, Lectorului i-s'a fostu concesu si cetirea Evangeliei. Despre acést'a marturisesce si s. Cyprian cându díce: „Si ce a fostu mai de lipsa, decâtu cá acest'a (Celerinu) se se asiedie pre amvonu, adeca pre Tribunalulu basericei, cá sustienutu fiindu si de sublimitatea locului mai innaltu de aci se cetésca preceptele*) si Evangelia Domnului.“²⁾

Cá complinirea actului chirotonirei Lectorului, formédia ace'a, cá dupace acel'a puçinu ar' fi cetitu din cartea Apostolulu :

14) „Ia dela Archiereu pace.“

E sciutu cá dupa tóte cetirile sacre de catra celu mai mare se dă pace. — O atare pace se dă de catra Archiereu si dupa ce Lectorulu a cetitu puçinu din Apostolu. Prin acésta impartasire a pabei, Archiereulu voiesce se arete cá pre celu chirotonitu î-lu afla de aptu spre implinirea officiului seu, si deodata î-lu indémna cá in pace se-si implinésca deregatori'a s'a.

Bine se se insemne dara cá celu chirotonitu de Lectoru ia numai pace.

(Va urmá.)

¹⁾ Donin Ludvig l. c. pag. 176, — Zonaras in can. 22 si 23, — Leo Allatius l. c. pag. 1139, — Van Espen l. c. T. IV, Pars. I pag. 255. *) Preceptele eráu cartile ss. Apostoli. Cfr. „Lateinische und Griechischen Messen“ O. Franz. Joseph Mohne — Frankfurt 1850 pag. 79. ²⁾ Huac (Celerinum) Quid aliud quam super pulpitu, id est super tribunal Ecclesiae, oportebat imponi, ut loci altioris sublimitate subnixus, legat praeepta et evangelium Domini,“ Ep. 34. ad Clerum et plebem de Celerimo Lectoru ordinato Collect SS. Patr. pag. 103., — Apoi t. a. Epist. 33 pag. 100., — Synodus Maronitarum Romae 1820 pag. 190. Concil. Toletanum (438) can. 4.

Serbatorile preacuratei Vergure Mari'a.

(Urmare.)

Serbatoarea Intrarei in baserica a Preasantei de Domnedieu Nascatoare.

„Santi'a cea preamarita si santit'a daruire, astadi Preacurat'a Fecióra punendu-se in baseric'a lui Domnedieu, Imperatului a tóte, Domnedieului nostru, — unuia spre lacasiu se padiesce precum scie insusi.“

Trop. 1. od'a V. Nov. 21.

„Domnedieu celu ce se odichnesce pre scaune intielegátorie, mai inainte de venirea s'a pre pamentu si-a gatitu siesi scaunu santu intielegatoriu,“¹⁾ — „Facatoriulu toturoru, creatoriulu si Domnulu pentru indurarea cea negraita si sengur'a iubire de ómeni placandu-se spre innoirea genului omenescu, — si-a alesu de mijlocitória o fetióra si curata a tainei,“²⁾ — intr'o zidire pre indomnedieita si-a facutu mai ântâiu unu ceriu insufletitu, si spre implinirea ronduelei si-a edificatu unu locasiu preamaritu yalu curatiei, o santia a marirei,“³⁾ pre cea mai 'nainte de veci alésa din tote neamurile si ronduita de a fi fíca, fetióra si mama neintinata, fora macula si sengura curata pazita Domnului, — pre preasant'a Maria.⁴⁾

„Nascandu-se inse mai pre susu de sperare preasant'a curata,“⁵⁾ Domnedieu carele a binevoitu cá indreptarea si nestricatiunea se inforésca din muierea cea sengura binecuvantata intre tóte muerile⁶⁾ acel'a s'a induratu, cá intr'ace'a, nu numai in conceperea si nascerea-i negraita, ci si intru crescerea Ei pâna la plinirea tempului, se-si arete „maririle sale cele fórte preamarite.“⁷⁾

Acést'a a descoperitu Domnedieu prin ace'a, cá „frumseti'a curatiei cea de Domnedieu crescuta a acelei flóre de

1) Stich. 1. Inser. Sept. 8. 2) Icosu Novembre 20. 3) Tr. 4. Irm. odei III. 21. Nov. 4) Offic. sacru din 8 Sept. 5) Trop. 5 od'a IV. Irm. 2-le 6) Trop. 3 od'a III, 21. Nov.; -- Stich. 2. Inser. 21. Nov. 7) Stich. 1. Lit. 21. Nov.

pomu fetiorescu.“¹⁾ o-a pazitu nevatemata, — cà base-ric'a cea santa si cortulu celu cerescu alu prea santului Domnedieu „din pruncia curata“ sie-si o-a pazitu in santia preamarita, — cà pre preasanta si prea nevinovata fica si prunca cá pre o santita d'aruire a binevoitu a se aduce si a se cresce in sant'a santeloru, in cas'a legii vechi, spre a se gati de asiediare vesela si frumósa unui Domnedieului Isusu Christosu.²⁾

Chipulu ducerei negraite, alu petrecerei straine si alu crescerei preamarite a Preasantei Vergure Maria, s. baserica o descopere, si cu bucuria preamarese in „serbatórea In-trarei in baserica“ celebrata in 21 Novembrie c. v. séu 3 Decembre cal. n.

„Cu ânima viva, cu minte curata si cu sântîri stralu-citórie se alergamu dara, cá se rumpemu flori de cele mai placute din campulu — din viétî'a Mamei Domnului. Se mirosamu frumséti'a Ei cá a unei rose de mirésma pline, si impreuna cu ceriulu si pamentulu bucurandu-ne, impro-mutatu se ne indemnamu la celebrarea salutaria si tuturoru folositória a solemnitatei Nascatórei de Domnedieu. Éra apoi strabaténdu cu lumin'a credintiei in Sant'a Santeloru se privimu la Mari'a vergura neintinata si Mam'a lui Domne-dieu, carea a stersu nerodirea si a pusu temeiu rescumpararei nóstre.“³⁾

I.

Dupa cum s'a amintitu si in tractatulu despre serba-tórea Nascerei Preacuratei, traditiune pia si destulu de in-tarita*) a basericei este: cà parintii Preac. Vergure Maria — Joachimu si Anna neavendu prunci pâna la adênci be-tranetie, neinctetu s'a rogatu lui Domnedieu cá se iee dela densii ocar'a nenascerei de fii, si se le daruiésca pruncu,

¹⁾ Trop. 4. Irm. 2 odei IX Sept. 8. ²⁾ Stichov. 2. Inscr. 21. Nov. ³⁾ S. Germani C. P. „Sermo in ingressum ssmæ Deiparæ.“ Opusc. select. Oeniponti 1877. T. XXXIV pag. 203. seq. si 230. *) Protoevangelium s. Iacobi, séu cuventarea istorica despre nas-cerea lui Is. Christosu si a Preasantei Maria — care se dice a fire de origine apostolica cfr. Opusc. selecta t. c. pag. 64. nota 1.)

promitiendu că ce se va nasce din trênsii o voru inchinâ Domnului.

„Cel'a ce pórta tóte cu cuventulu, rogatiunea dreptîloru o-a ascultat,“¹⁾ si deslegându ból'a sterpitiunei, pre caus'a bucuriei o-a daruitu loru, adeca pre cea mai inainte de veci ronduita de Mama preacurata Vergura.²⁾

Dreptu ace'a, dupace mai pre susu de sperare s'a nascutu preasant'a Maria, domnedieescii, parinti intarindu-se cu darulu celu domnedieescu,³⁾ spre plinirea promisiunei facute cu buna credintia a adusu lui Domnedieu pre melusiau'a cea nespurcata, pre porumbiti'a cea nesticata, — cu Spiritulu santu o-a offeritu de sacrificiu fora macula in cas'a Domnului in Sant'a santeloru.

Totu ace'a traditiune sacra ne spune, că Preasanta Vergura in etatea de trei ani s'a adusu in baseric'a din Ierusalimu si acolo a fostu sub grigi'a pretiloru pâna in etate de 14 ani, sporindu cu intieptiune si cu darulu lui Domnedieu. Mai departe ace'a traditiune pia ni-a pastratu si modulu deosebitu alu intrarei Vergurei Maria in baserica. Anume, că pre cându dreptii parinti o-a adusu pre ace'a Vergura se inchine Domnului, au adunatu fetiórele cele nevinovate care portandu faclie luminóse, luminatu o-a petrecutu in baserica. La usiele bisericei o-a primitu in mani betranulu Zacharia — tatalu s.-tului Ioanu Botezatoriulu, si cu bucuria o-a asediatu in Santele santeloru unde prin minune straina si preamarita de câtra ângeru cu pane cerésca s'a nutritu, cá se nasca pre angerulu Svatului celui mare, pre cuventulu Pânei vietiei.⁴⁾

¹⁾ Trop. 1. od'a VI Nov. 21. ²⁾ Marire Stichov. Ins. Nov. 21.

³⁾ Od'a VI. Nov. 20. ⁴⁾ Cfr. s. Gregoriu Nyssenu (331) „Oratio in nativ.“ s. Gregoriu Nazianz. († 391.) in paneyr., s. Evadiu la Nicephoru (Lib II. h. c. 3.); s. Germ. „Sermo in ingressum;“ — Ioan. Eubeae Sermo in Concept. opusc. sel. T. XXXIV pag. 156. seq. s. Damasc. Fid. ortod. l. IV. c. 14. n. 52. op. sel. t. XLI. pag. 356. Stich. 3. Inser. Nov. 20; Trop. 4. oda VIII. Nov. 20.; Trop. Irm. 2 odei III. Nov. 21.. — Trop. 3 od'a IV Nov. 21.; Trop. 5. Irm. II. oda IV. Nov, 21.

Acésta fiindu tradițiunea pia besericésca, adeca bas'a istorica a serbatórei Intràrei in baserica, va fi se vedemu acuma, óre ratiunile aceste, istoric'a, form'a acésta mai multu esterna a acelei serbatóre, occura si in officiulu sacru alu serbatórei, — nu numai, ci óre ce insemnate, ce invetiatura a credintiei si a moralului crestinescu impreuna s. baserica cu ace'a basa istorica, — séu, cà care e cuprinsulu misticu, spiritulu de viétia, esenti'a si valórea interna carea este bas'a dogmatica si morale a serbatórei din cestiune?

Celu ce numai cu puçina atentiune va petrece la considerarea officiului sacru, si cu credinã adevérata va cercetá, si se va nisú a petrunde la cunoscinti'a celoru marturitate si preamarite de catra s. baserica in officiulu sacru alu serbatórei nóstre, de locu la prim'a vedere va aflá atátu bas'a istorica, câtu si cea dogmatica morale descoperita in sacrulu oficiu alu dilei. Anume:

Pâna-ce s. baserica in officiulu sacru alu serbatórei nóstre, in deosebite forme si asemenari majestóse, intr'unu tonu preafrumosu si sublimu, in colloquie preanimerite si petrundiatorie, si intr'o asiediare variata reimprospetédia tradițiunea sacra, — bas'a istorica — cu tóte impregiurările momentóse a serbatórei: pre atuncia urmandu cu fidelitate partíloru speçiale si constitutive ale acelei sacre tradițiuni, — in modu principalu — nu numai cà preinaltia persón'a cea „marita in ceriu si pre pamentu“ (Si acum Inser. 21. Nov.) a ficei Domnului, — nu numai lauda vèrtutíle ceresci, caracterulu preamaritu, insusirile si tainele negraite — domnedieesci — deplinu si cu adevératu aretate in Ace'a: ci petrunsa de mirare santa cà „in ce chipu ace'a alésa curata sèngura s'a aretatu mai pre susu de tóta fapstur'a cea vediuta si cea cugetata“ (Icosu 21 Nov.) preamarcesce, lauda in sa-si ducerea, petrecerea si crescerea cea straina a Vergurei in beseric'a Domnului, — si acést'a facându spre illustrarea si spre intregirea deplina a icónei celei stralucite, a actului de intrare, deodata descopera scopulu salutaru si effectulu binecuventatu alu acelei intràri si petreceri inse ast'feliu, cà cu un'a fia-carea impregiurare a

a introducerei léga câte o insemnatate tainica, — simbolica, câte o invetiatura sacra crestinésca.

In acést'a stá caracteristic'a generala si organismulu sistematicu, icón'a bine alésa si preafrumosu stralucitória a officiului sacru alu serbatórei Intrarei in baserica.

Se aducemu dara si noi lauda Fiicei prea sante a Domnului, „camarei acestei insufletíte alui Domnedieu,“ se ascultamu vócea mantuitória, se petrundemu marturisirea adeverata a basericei, si intru pertractarea speçiala urmarindu din pasiu in pasiu organismulu celu preamaritu alu sacrului officiu, se ne indulcimu de insemnatatea mistica a intrarei Mamei vietiei in baseric'a Domnului.

Trebue se marturisescu inse cà de câte ori asiu voi cá cu convenintia si pietate fiésca se aducu lauda Preacuratei Vergure Maria, de câte ori asiu dorí se consideru mai de aprópe, se petrandu dupa potintia in misteriu Mamei Domnului, — si cu lumin'a mintiei luminate prin credintia, con-duse si intarite de iubirea crestinésca se me innaltiu la privirea si considerarea demnitatii negraita a Nascatórei de Domnedieu: cu adeveratu totu de atâtea ori „me spaimen-tezu fórté cu cugetulu si cu mintea.“ (Icosu Nov. 21.)

Pentrucà cum am si poteá cu deplina convenintia spune si marturisi maririle Aceleia carea este „minune nespusa, si vedere cu minte necuprinsa,¹⁾ cum am fi in stare se descriemu dupa demnitate marirea Aceleia, a careia „frumsétia in modu nemesuratu coversiesce totu cugetulu si cuventulu. Adune chiar' cineva in modu immensu tóte laudele Ei, totu nu va ajunge la capetulu acelor'a, va stá departe de adeveru. Deóre-ce preasant'a Maria este unu isvoru nesecatu, care nu-se impuçinédia scotiendu-se ci cu câtu se scóte de acolo mai multa apa, — de o suta si de o miia de ori mai tare se umple.“²⁾

Se ne apropiamu totusi de acestu cortu crescu si cu pietate santa se anunciamu misteriu si preamaririle Ei.

¹⁾ Nasc. Irm. 2 odei I. Nov. 20. — ²⁾ S. Germanus l. c. 3. pag. 207.

II.

Idea fundamentală, cuprinsul principal al intrării Preacuratei în biserică a Domnului este a arătă, că: ce'a-ce de jă mai 'nainte de concepere curată s'a sântit Domnului, acumă după ce s'a născut pre pământu nu numai că n'a parasit sântia și curăția cerésca, — ci cu marire fecioresca aducându-se pre sene Domnului de daru multu prețituit și cu bună mirésma, prin Spiritulu sântu a fostu nevătematu pazit în sântia. Intrându în cas'a legii sântă sânteloru „vistiari'a și cas'a marirei lui Domnedieu,“ aci în sântă sânteloru sufletulu Ei cu adevăratu s'a desfătat „de cuvintele invetiaturilor celor negraite“ și „cunoscându tainele că o biserică sântă sântită și alésă din pruncia curată cu taină s'a incredințiatu Panei vietiei, și s'a făcutu lui Domnedieu și Tatalui mirésca preafrumósă.“¹⁾

Scopulu salutaru al serbatórei Intrării în biserică este, că credinciosii se cunósca decursulu vietiei, petrecerea și creșterea Bceac minunată a Preasantei Vergure Maria începându din pruncia până în anii cei mai de pre urmă, până la plinirea timpului cându s'a arătat Nascătória de Domnedieu,²⁾ — se cunósca că pre câtu de străină fű conceperea și născerea Feciórei, chiar' așa de străină este ducerea, petrecerea și creșterea Aceleia în biserică a Domnului.³⁾

Înainte de tóte se dăcemu și noi cu s. biserică că se ne profetiésca se ne spuna nouă Isaia Profetulu, că cine e Vergur'a ace'a carea „înfrumșetiată de nunta, că o biserică frumósă a Verguriei că o cameră însufletită fără maculă și mai luminată de câtu tóta faptur'a, că o imperatésă preonorată și curată stă astăzi în biserică înainte Imperatului și Domnedieu?“⁴⁾

¹⁾ Stichir. Ins.; — Stichol. 1, Trop. 2 od'a V, 20 Nov., — Marire Inscr., — Stichovn'a 2, — Condacul și od'a IV. 21. Nov.
²⁾ Stichir. 3. Lit. 21. Nov. ³⁾ Trop. 1 oda V. 20 Nov.; Stichol. 1. Nov. 20.; — Trop. 3. od'a V.; — Trop. 5. od'a 7. Irm. 2-le Nov. 21.; — Marire Lit. și Stichovn'a Ins. 21. Nov. ⁴⁾ Trop. 1. Irm. 2-le oda IV, Trop. 1, 2. od'a III. Nov. 21.

S. baseric'a precum in tóte marturisile s'ale asia si in laudele preamarite descoperite in oficiulu sacru alu Serbatórei din intrebare, preste tóte recunósce tainele cele negraite si domnedieesci deplinu aretate si cu adevveratu deplinite in preacurat'a Vergura. La vederea acestor'a inse unindu-se cu poterile ceresci si cu cét'a profetiloru nu incéta a laudá pre prunc'a cea santa a preamarí demnitatea, santi'a, curati'a si caracterulu celu preasantu a Aceleia, si impreuna cu Ioachimu si Anna cu buna credintia, cu bucuria si cu spiritulu petracúndu-o in sant'a santeloru pentru cunosciint'a si adaugerea mantuirei nóstre marturisesce, cà: Preasant'a prunca adusa de daru in baserica este: „unica mirésa domnediésca,“ — „una cea cu totulu fora macula,“ — minune a tóta lumea (Stichol. 2. Nov. 20, — Trop. 3 odei IV. 20. Nov.) — „baseric'a cea preasanta si santita a Domnedieului celu mai santu“ (oda I 20 Nov.) Ea este „scara cerésca ... binecuventata, preacurata, minune nespusa, vedere cu mintea necuprinsa“ (Nasc. odei I. 20 Nov.) — „mirésa preafrumósa a Tatalui, tóta santita prin Preasantulu Spiritu“ Tr. 2 od'a V. 20 Nov.) Prunc'a cea santa carea se aduce in baserica este: „polat'a cea plina de marire“ (Trop. 2 od'a VI. 20 Nov.) „sóre de lumina portatoriu“ (od'a VII, 20 Nov.) — „muntele celu santu alu Domnului“ (od'a IX. 20 Nov.) — „baseric'a intieptiunei lui Domnedieu, — cas'a marirei, si un'a mai inalta decâtu ceriurile si mai pre susu de minte“ (Marire Lit. 21 Nov. Laud. 2. Nov. 20.)

Ce'a-ce intra adi in sant'a santeloru este: „cortulu celu santítu“ si „baseric'a cea insufletita a santei marirea Domnului.“ Prunc'a ace'a e „singura curata, si binecuventata intre mueri, — in ceriu si pre paméntu marita“ (Stichir. 1. 2. si Marire Inser. 21 Nov.) singura cea fora macula din eternu ronduita de a fí mama si nascatóre de Domnedieu.“ (Stichir. 3. Lit. 21. Nov.)

Ea e „ceriulu celu intielegatoriu, mai inalta si mai desfatata decâtu ceriurile si mai pre susu decâtu Cheruvimii si Serafimii“ (Stichov. Ins. — Pripél'a 6. a Irm. 2-le odei IX.) Ea e „lacasiulu luminei,“ — „santít'a vistieria a ma-

rirei lui Domnedieu,“ — „trupulu careia este mai pre susu de cuventu si de curgerea pecatului neprimitu, — éra sufletulu e plinu de frumséti'a préluminata a curatiéi si de darulu lui Domnedieu din ceriu“ (Condaculu serb., — Pripel'a III. Odei IX, — Pripel'a II. si III. 21. Nov.)

Éta marturisirea si credinti'a basericeii!

Priviti in faci'a preamarita a ficei Domnului carea 'si alege de locuintia cas'a Domnedieului, — si cunósceti frumséti'a, curati'a, santi'a, marirea cea negraita a Acelei'a, — se cunósceti intru dens'a plinirea daruriloru domnedieesci!

Fic'a acést'a preasanta, Vergur'a acést'a si culmea innocentiei intra dara adi in baseric'a Domnului! Se ne insocimu inse si noi credintiosii cu insocirea cea alésa, si se o petrecemu impreuna pre Ace'a, — se ne întórcem privirea si cugetulu animei nóstre la insusi „actulu solemnu alu intrarei“ cá se precepemu, insemnatatea sublima — mistica — propria acelei intràri, se cunóscemu scopulu celu mantuitoriu alu acelei'a!

Si óre ce insemnatate sublima ce scopu innaltu léga, s. baserica cu acelu actu solemnu? Éta:

Intrarea ace'a 1) considerata in sine insasi de o parte este semnulu domnedieescu alu incredintiarei nascerei celei mai pre susu de minte a Preacuratei;“¹⁾ éra de alta parte ace'a este: actulu „incredintiarei minunate si nespuse a Preasantei Vergure, implinite cu taina prin Spiritulu santu cu Cuventulu vietiei.“²⁾ Éra 2) cu referintia la genulu omenescu, intrarea ace'a a „Semnului impacarei si alu innoirei“³⁾ cuprinde in sene „inaintea insemnare a buneivointie a lui Domnedieu si predicarea mantuirei ómeniloru,⁴⁾ càci prin ace'a „svatulu celu mai 'nainte de veci intru implinire a venitulu“ si ni s'a deschisu imperati'a ceriuriloru.“⁵⁾

Apoi caus'a respective scopulu acelei intràri si offeriri preamarite este: cá ace'a prunca preamarita impartasindu-se

¹⁾ Trop. 4. Irm. 2-le odei V. Nov. 21. ²⁾ Stichir'a 3. Inser. 20. Nov. ³⁾ Trop. 2 oda VI, 21. Nov. ⁴⁾ Trop. serb. ⁵⁾ Trop. 1 od'a I. 20. Nov.; — Trop. 3. oda VI. 20. Nov. Icosu, — si Marire Lit. 21. Nov.

in baseric'a Domnului „dulcetiei celei nestricatióse“ — si cunoscându „tainele svatului celui mare“ „se sporésca cu intieptiunea si cu darulu,“ si ast'feliu mai 'nainte sè se gatésca spre locasiu santu cuventului — lui Christosu Domnedieu si Imperatului tuturor; se se santiésca spre asiediare luminata si de baseric'a Domnedieului celui santu.¹⁾

In sant'a santeloru a petrecutu si s'a intaritu spre a deslegá, „blastemulu osendirei stramosiloru.“²⁾

(Va urmá.)

J. Borosiu.

Uniunea basericésca a Romaniloru cu calvinii in secele XVI—XVII.

— *Dupa Istori'a Romaniloru transilvani ms. de Petru Bod.* —

(Urmasare.)

In aceasi dí cu rescriptulu de mai susu esí si mai susu memoratulu patentu càtra clerulu si poporulu rom. din Transilvani'a, in care imperatés'a infira binefacerile si favorile concesse gintei rom. prin diplomele date de imperatii precedente si de dèns'a, cu cari tóte s'a intentiunatu, cá Romanii se traésca in pace si linisce in estu principatu confinariu si se capete cu tîmpu si mai multe documente ale clementiei imp.; dara se intemplá contrariulu, unii Romani facundu turburàri si comitiendu fapte neiertate si detestabili. Totusi, spre a-si aretá éra si éra afectulu maternu càtra gintea rom., dechiara, cà nu-i este nice i-a fostu vreodata intentivnea de a schimbá ritulu grecu in latinu, nice de a silf pre cinev'a in venitoriu cá se-si paresésca ritulu seu anticu. Admoniédia drept'ace'a pre Romani, se fie in pace, ferindu-se de animoritâti, tumultàri, superstitiuni si alte fapte detestabili; la dincontra voru fi pre calea legei pedepsiti cá refractari.

¹⁾ Trop. 3. od'a VI; Stichov 2, — Trop. 5. Irm. 2 odei VII, Stichir'a 6 Ins. stich. 1. Lit. Nov. 21. ²⁾ S. Germ. l. c. pag. 224, Trop. 2. oda IV. Nov. 20.

Prin unu decretu indreptatu catra consistoriulu cat. Maiestatea reg. denumì si trei protectori ai uniunei in persónele zelantiloru pentru religiunea cat., cancelariulu bar. Georgiu Pongratz, protonot. bar. Davidu Henter si direct. Petru Dobr'a, caroru le dede urmatóri'a instructiune, ce o estragemu dupa P. Bod:

1. Spre a vení, conforme inaltei voiintie si prescripteloru reg., intr'ajutoriulu unirei periclitata si clerului persecutatu, protectorii in contielegere cu clerulu inainte de tóte se voru nevoí, cá reulu defectiunei de la unire, carele grasédia mai alesu in fundulu reg., comitatulu uniadórei, prin unele parti din comitatele Albei si Ternaveloru, si in districtulu Fagarasiului, se nu se estinda si in alte pàrti prin popi, clerici si seculari schismatici, urmatori de ai impostoriului.

2. Déca popii uniti in modu legitimu ordinati si aflatori in folosinti'a beneficieloru preutiesci s'ar' plânge contr'a schismaticiloru dojeniti, dara prin episcopu nereconciliati, cá acesti'a seducu poporulu intr'ascunsu ori pre façia la neunire: numai decâtu cu clerulu impreuna recercundu pre deregutórii cei mai deaprópe si cerendu braçin militariu, se prinda pre agitatori, fia seculari fia preuti schismatici, facundu gubernatoriului aretare despre lucru din casu in casu.

3. Fiindu prin legile tierei cá si prin canónele baserice grece opritu, cá Romanii se se ordinedie in afóra de provincia, protectorii si cei, pre cari i privesce mai deaprópe lucrulu, voru impedecá in totu modulu potintiosu, cá Romanii se nu tréca in Munteni'a si Moldavi'a spre a se chirotoní acolo; éra comandantele gen. si directoriulu camerale se faca pre la tricesimaturele reg. dispusetiuni, cá atari pseudopopi se se detiena pana la ulterióriia dispunere a statului catolicu.

4. Despre cari se va adevérí, cá trecundu muntii pre cáli neiertate si chirotonindu-se s'au reintorsu, pre unii cá acesti'a juratii satului se-i prinda, si despre acést'a se se incunosciintiedie prin cerculariu comunele rom., statorindu-se pedepse asupr'a acelor sate, cari ar' suferí atari popi in midiuloculu seu si in beneficieloru preutiesci spre daun'a popiloru uniti. Protectorii prin preutii uniti se se informédie

despre cei ce favorescu pre atari popiti in afóra de diecese, cari, si dupa ce si-ar' fi luat pedéps'a, numai cá seculari se fia suferiti a locuí prin sate si opide; satulu, carele ar' partini pre atari popi, se fia globitu veri de câteori câte cu 40 fl.; déca inse atari popi se voru lapedá de schisma in façi'a episcopului, se voru bucurá de acelesi prerogative cá preutii uniti.

5. Unirea se mai conturba si prin preuti si calugheri venetici, cari vagabundédia prin tíera sub pretestu de a aduná elemosina. De ace'a prin edictu publicandu in tóte locurile si mai vêrtosu la tricesimaturele reg. confiniarie se se oprésca intrarea ataror'a fora causa cuviósa in tíera, cumu si petrecerea si alesu functiunarea loru pintre Romani; secularii, cari voru pecatuí contr'a edictului, se se pedep-sésca prin instanti'a cea mai deaprópe, popii schismatici ori uniti prin arcidiaconulu recercatu de protectori, popii vagabundi se fia provocati a parasí principatulu si neascultandu se se denuncie guberniului; éra cei ce i-aru ascunde ori i-aru lasá se predice séu se oficiadie, se se globésca cu 40 fl., si nice altoru straini se nu se permita a pribegí prin tíera fora causa destulitória.

6. Protectorii nu potu se nu scia, câtu de plinu e capulu si mintea cea necópta si indocile a tieraniloru rom. de mintiunile impostoriului, incâtu credu a face lucru placutu lui D.-diu, déca la indemnarile pseudo-popiloru pre preutii uniti i apuca, i batu, i injura, basericutiile sale si-le despóia de ornate, càrti, lumine, potire, icónele le ardu, stricandu tóte cele din basericutie, folosindu-le dénsii au dandu-le popiloru schismatici. Deci protectorii se voru nisuí, dandu svaturi au informandu guberniulu si cerendu de la dénsu resolutiuni, a curmá si acestu reu, sustienendu pre popii uniti in basericele, beneficiile si drepturile loru contr'a insolentiei reutatiósa a plebei selbatice si turbate.

7. Spre ajungerea acestui scopu, protectorii voru cere de la vicariulu gen. de ritulu grecu si de la p. teologu in scrisu tóte gresielele si escesele descoperite cu oca siunea visitatiunei celei mai deaprópe si privitórie la popii neuniti

si partinatorii loru cumu si la poporulu turburatu; éra pre venitoriu protectorii se voru informá in acestu respectu prin arcidiaconi, si in comitate si scaune, in dieta si la guberniu voru propune cauzele preutiloru vetemati, daunati scl., insistendu a li-se dá satisfactiune si depre trecutu.

8. Activitatea protectoriloru, prelanga insciintiare pre-
via facuta directiunei cameratice, se se póta estinde si la fiscalitáti; de órace in acestea, dupa cumu e informatu guberniulu, prin lenea au consémtírea oficialiloru fiscali nu numai se partinesce apostatarea, ci se tolerédia nepedepsiti chiar' nesce corifei, anumitu in dominele de la Fagarasiu si pre aiurea.

9. In scurtulu tempu, de candu durédia acestu tumultu, afóra de parasirea unirei se vèrira între Romani si alte erori prin canónele Greciloru oprite, precumu: divortiuri neiertate, bigamíe, incesturi, rápturi si casetorie nelegiuite, cumu si nesce rituri superstitióse, introduse prin impostoriu, contr'a formei si materiei sacramentelor. Clerulu se se adopere a a vindecá aceste rele; de altmíntre se cèra sucursu de la protectori, si se recura la guberniu. E fórte de doritu, cá protectorii se apere pre popii uniti intru functiunàrile loru dupa ritulu si cerimoniele vechia.

10. Dincontra popii schismatici, denou veniti si cari voru mai vení, se se opréscá de la veri-ce functiune sub pedépsa de 40 fl., care glóba deregutorii locului se o íee si depre atari popi, si depre satulu ce-i admite.

11. Dupa ce din cele premise protectorii au intielesu starea destrabalata a unirei, precumu din rescriptele reg. au intielesu intentiunea Maiestatei sale in privin'ti'a restituirei uniunei si clementi'a s'a façia de clerulu in adeveru unitu: va fí datorinti'a protectoriloru de a propune si inaintá in comitate, in dieta si la guberniu totu ce privesce sustinere-rea acestui cleru, si de a sprigioní in totu modulu recursurile lui ecuitabili, inainte de tóte cele privitórie la posesiunea neconturbata a basericelor, pamenturiloru, beneficielor si venituriloru stolari, ce s'au indatinatu parochianii a le dá; tóte aceste, de li s'ar' fí luat, comunele se li-le restituésca.

Intru aceste inse protectorii se nu procédá in modu prematuru si fóra fundamentu.

12. Ce se tiene de imunitátile locali si personali si deci si reali, cari le-au avutu popii in puterea usului vechiu; au li le-a adausu Maiestatea s'a: in folosirea acestor'a protectorii pre preutii intr'adeveru uniti si probati se-i apere contr'a molestariloru plebei si ale oficialeloru. Ci la pretensiunile preutiloru esagerate va fi justu se se asculte si parochianii, pentru cá se nu devina asupriti cu de acestea; in care casu déca arcidiaconulu si-va face detorinti'a, bine de bine, déca nu, protectorii céra lecuire de la guberniu.

13. Grigiésca protectorii, cá in sensulu resolutiunei reg. din 9 sept. 1743 competentiele preutiloru uniti se se reguledie.

14. Imunitatea parochianiloru mai méseri de a dá competentie straordinarie se remana cu invoirea comunelor in statulu quo, liberalitatea séu darnici'a coloniloru domnii se nu o restringa, popii uniti supernumerari se fia protectiunati si se se bucure in cele personali de imunitate cá si preutii in functiune.

15. Causelle cele mari ale tumultuáriloru moderne romane suntu: a) popii schismatici vechi, suferiti prin arcidiaconi pe ici pe cóle si sub tēmpulu unirei; b) stórcerile poporului, preutii le deprindu nepedepsiti; c) alte escese mai gravi, precumu inchiderea basericelor, interdictulu inmormentáriloru si alu sacramentelor pentru lucruri bagatele, intardiárea cu respunderea unoru prestatiuni s. a. a.; d) corespundentie suspecte atátu ale popiloru uniti cátu si neuniti cu clerulu si calugherii din Munteni'a si Moldov'a, carile directiunea camerale asemenea trebuie se le prinda si impedece; e) parerile pline de calumnie si lucruri scandaloése, ce popii schismatici le propaga despre religiunea r.-cat., cá in modulu acest'a cu atátu mai vértosu se abata mintile necópte ale poporului de la unire si de la preutii uniti; f) de ace'a se vede cu cale, cá protectorii clerului se asculte uneori si plansorile poporului incontr'a preutiloru lui, dupa impregiurári se indemne uneori si pre arcidiaconi la implenirea esacta a deregutoriei lor, pre refractari se-i arete din

casu in casu episcopului. Altele se lasa in bun'a chipsuintia a protectorilor, cari glóbele pecuniarie luate de la preutii schismatici si de la plebea refructaria le voru folosi spre binele comune alu Romaniloru.

In acelasi anu 1746 iuniu 4 guberniulu emise nou cerculariu catra scaune si comitate, in numele Maiestatei reg. demandandu, cá popii uniti se se restituésca in parochie, schismaticii si calugherii se se alunge, si se se escinda locuri pentru bisericele si casele parochiali, ce'a ce oficialii si implenira, pre popii neuniti, alesu prin Fagarasiu, supunendu-i si la pedepse.

Intr'ace'a episcopulu Ioane Inoc. I. bar. Clainu caletori din Vien'a la Rom'a, spre a-si recastiga grati'a papei, ce si-o credea miciorata. De acolo de cateva ori demanda vicariulu seu Petru Aronu, se convóce sinodu pentru pertractarea atacerilor bisericesci; dara vicariulu negrigindu lucrulu, episcopulu indignatu insarcina cu acesta pre protopopulu din Balomiru, tramitiendu-i convocatoriulu impreuna cu alte acte de substernutu sinodului. In sinodulu adunatu in 1747 la Blasiu se cetira literele episcopului, prin cari P. Aronu se depune din vicariatu si se anatemisedia, substituindu-se in locu-i protop. Nicolau din Balomiru si impunendu-se sinodului ascultare. Se uimira vicariulu si clerulu, dar' se supusera, vicariulu cautandu-si pana la liniscirea acestoru valori securitate in Sibiiu la protectori.

Pre urma in lun'a lui maiu 1748 Mich. Man. Olsavszki, episcopulu, Rosiei, Muncaciului si Maramuresiului, vicariu apost. de ritulu grecu in Ungaria si partile anecse si consiliariu intimu, veni cá comisariu reg. in Transilvani'a. Pre 15 maiu protopopii cu cate unu preutu citati fiindu la Sibiiu, Olsavszki pertracta cu densii cateva dile despre afacerile ste comise. Efectulu se vediu numai in restituirea lui Aronu in demnitatea de mai inainte, cea ce se face preste voi'a celoru adunati, deorace deslegarea anatemei privia pre episcopulu afurisoriu. In fine protopopulu Niculau cu unu altu protopopu si doi calugheri fure alesi deputati la curtea imp. pentru deslucirea causei unirei, cumu si cá se cera

reintórcerea in Transilvani'a a episcopului Clainu, carui Romanii erá fórte adicti. Ci protopopulu din Balomiru cu bannii de caletoría colectati s'a dusu intr'ascunsu in Munte-ni'a ori la Rom'a, nice s'a mai aretatu prin Transilvani'a.

(Va urmá).

Dr. Gregoriu Silasi.

Predica pre Inaltierea la ceriuri a Domnului nostru Isusu Christosu. (Ispasu.)

„Sa inaltiatu la ceriu si siede de a drépt'a lui D.-dieu.“

(Ev. Marcu c. 16. v. 19.)

Viéti'a crestinului nu este altu ceva, decâtu o comunicatiune continua intre ceriu si pamentu. Viéti'a, mórtea si inaltierea la ceriuri suntu cele trei statiuni a le vietiei si credintiei crestine. In susi Domnulu n. Isusu Christosu este fundatoriulu loru celu de ântâiu.

La Craciunu fiulu ceriului vine in midiloculu nostru si cá o róua binefacatoria reinvia campulu de flori a paradisului; cá unu barbatu virtuosu sub tipulu semenatoriului umbla in susu si in josu, aruncându pretotindenea seménti'a vietii celei eterne: cá unu erou se lupta, dà pieptu cu animalele selbatice a le pasiuniloru, patimeloru; si in fine cá unu mielu nevinovatu devine prada lupiloru.

Urméza mórtea. Cuventulu celu eternu descinde in morméntu; pre unu momentu apare devinsu, dar' in curendu se redica éراس; restorna piétr'a cea grea de pre morméntu, si invia din morti; plinu de marire vine in midiloculu aloru sei; reorganiséza, intaresce imperati'a fundata de dinsulu.

Celu prea maritu inse nu mai póte remane multu aci pre pamentu; ceriulu este patri'a, locuinti'a spiriteloru prea marite; acést'a ni-o spune dinsulu prin cuvintele: „Preste puçinu si nu me ve-ti vede, pentru-cá me ducu la tatalu meu.“ Asia este. Fíiulu lui D.-dieu a descinsu pre pamentu tramisu fiendu de tatalu seu, pentru acea acumu se reintórc

éra acolo, de unde a venit; si reocupa tronulu marirei de-a drépt'a tatalui, care a fostu a dînsului din eternu.

Asiadara cu totu dreptulu serbamu astadi inaltiarea la ceriuri, invingerea, glori'a cea mai stralucita a Domnului n. Isusu Christosu; victori'a acestui beliduce, care prin invingerele sale ne-a eliberatu din servitutea pecatului. Dar' diu'a de astadi este totu una-data si serbatóri'a invingerei crestinismului. Pentru acea credemu si marturisimu, cumcá adeca déca vomu urmá esemplulu Mantuitoriului nostru, atunci si noi ne vomu face demni de inaltiarea la ceriuri. Acésta doctrina imple de putere, curagiu animele crestiniloru, cá se nu se téma, se nu se infioreze de tiranii lumei acesteia; de-órece desî corpulu loru póte cadé cu jertfa in manele nedreptatii, cu tóte acestea spiritulu loru va remane nevetematu, neatinsu, si ast'felu va intrá intru marirea cea cerésca.

Dreptu ace'a i. a. se cercamu in acésta dî atátu de gloriósa, in Bacésta serbatória atátu de insemnata pentru tóta lumea crestina, 1) cumcá óre cari suntu fructele inaltiarei la ceriuri a Domnului n. Isusu Christosu; 2) si in fine, cari suntu recerintiele, adeca conditiunile, dela cari depinde si inaltiarea nóstra la ceriuri?

Se ne inaltiamu spre ceriuri ochii nostri spirituali, cá se vedemu impreuna cu s. Apostoli calea cea gloriósa catra ceriuri a Domnului n. Is. Christosu; cáci acést'a este totu unadata si calea nóstra!

Se esaminamu cu tóta seriositatea si demnitatea: de una parte lumin'a cea stralucitória a virtutii, ér' de alta parte nestatornici'a lucruriloru, a vietii pamentesci!

ÉR' tu Isuse! privesce spre noi din tronulu marirei tale, tramite-ne spiritulu teu celu santu, cu ajutoriulu carui'a se potemu urmá esemplulu teu.

I.

Cea ce a trebuitu se se implínésca s'a si implitu; Mantuitoriulu nostru Isusu Christosu, luându-si remasu bunu dela discipulii sei, inaintea loru s'a inaltiatu la ceriu.

Aurulu, ce a trecut prin probele celea multe a le focului, numai are locu in pulverea acestui pamentu; Domnedieu-omulu numai are locuintia aci pre pamentu; spiritulu, care e in legatura de consanginitate cu cei din ceriuri, numai are locu aci in valea plângerei.

× Mantuitoriulu genului umanu s'a inaltiatu la ceriu; căci ceriulu este locuinti'a, patri'a, imperati'a dinsului din eternu. Dinsulu si-a lasatu acésta locuintia eterna numai pentru noi, numai pre unu tempu scurtu, in carele aveá se readuca genulu umanu desbinatu sub domni'a, guvernulu seu pacificu si binefacatoriu; a descinsu pre pamentu pentrucá, cá si unu pastoriu bunu se-si conduca turm'a s'a la pasiunea adeverului.

Implenindu-si misiunea aci pre pamentu, Mantuitoriulu genului umanu s'a retrasu, a intratu cá unu beliduce victoriosu in patri'a marirei, in imperati'a s'a cerésca. Invingerea dinsului e stralucita si multilateralá; victori'a lui e de o insemnatate eterna. Inimiculu, pre care l'a invinsu dinsulu, a remasu nepotintiosu pentru totu-de-a-un'a. Prin o ast'feliu de invingere a meritatu remuneratiunea, marirea cea cerésca, inaltierea la ceriuri si siederea de a drépt'a Tatalui. Mare a trebuitu se fia bucuri'a in cetatea cea eterna, cându regele ceriului dupa o absentia indelungata, si-a reocupatu tronulu seu; mare a trebuitu se fia bucuri'a ceriului atunci, cându regele lui s'a prezentatu la portile resiedintiei s'ale insoçitu de miile de angeri pre cari prin mórtea sa de pre lemnulu crucii i-a eliberatu din catenele pecatului! O! ce di de bucuria, ce serbatória marétia a trebuitu se fia in ceriuri atunci, cându s'a cetitu actulu pabei celei eterne, pre care l'au subscrisu mii de martori, si prin care s'a sanctionatu pacea intre ceriu si pamentu, si s'au deschisu portile ceriului.

Pecatulu a resturnatu pre mormentulu Mantuitoriului piétr'a cea grea; D. n. Isusu Christosu inse a resturnatu piétr'a cea grea a mortii; pecatulu a inchisu portile ceriului dinaintea omenimei pre unu tempu indelungatu. Inainte de pecatu paradisulu erá foisorulu ceriului, comunicatiunea intre acestea dóue imperatii erá libera; pecatulu inse a

ruptu acésta legatura, a separatu ceriulu de pamentu; si in tempu de 4000 de ani murulu despartitoriu s'a totu fortificatu, intaritu asia câtu omenimea si-ar' fí aflatu mormentulu sub fortificatiunea pecatelor sale proprie decumva nu i-ar' fí venitu intru ajutoriu grati'a divina. Insusi fiulu lui D.-dieu a trebuitu se iee asupr'a s'a derimarea acestoru fortificatiuni, acestui muru despartitoriu; cea ce i-a succesu numai prin mórtea s'a de pre lemnulu crucii.

Parintelui celui cerescu i-s'a facutu mila de sórtea in care ajunsese omenimea prin pecatu, deórece cei ce gemeáu sub blastemulu pecatului eráu supusii sei, fii sei de odinióra. Dar' cá pretiu alu rescumperarei se recereá insusi sangele fiului lui D.-dieu. Consciinti'a cea plina, incarcata de pecate a omenimei, prin mórtea D. n. Isusu Christosu este eliberata de acésta sarcina grea. Ér' fiulu lui D.-dieu desbracându corpulu omenescu luatú asupr'a-si pentru mantuirea nóstra, s'a imbracatu in vestmentulu marirei si apoi s'a reintorsu la parintele seu, in locuinti'a sa cea cerésca. S'a inaltiatu si a deschisu portile ceriului dícúndu: „Redicati portiloru capetele vóstre, si ve redicati pre voi porti eterne, si va intrá imperatulu maririi.“ (Psalmu 23. v. 7.) S'a inaltiatu si-a infiptu stindardulu s. cruce in verfulu Sionului celui cerescu, spre a insemná cumcà inaintea acestui semnu (inaintea s. cruci) se voru deschide totu-de-a-un'a portile ceriului; si cá semnu, cumcà tuturoru acelor'a, cari inrolându-se sub acésta flamura, voru bate la portile ceriului, li se va deschide. Mantuitoriulu n. Isusu Christosu s'a dusu inainte cá se gátésca locu pentru ai sei.

Ast'feliu au trebuitu se se intemple tóte acestea... Fiulu lui D.-dieu a descinsu pre pamentu nu pentru sine, ci pentru mantuirea, rescumperarea omenimei. Si óre, care ar' fi fostu efectulu rescumperarii, déca Mantuitoriulu nostru s'ar' fi inaltiatu numai singuru la ceriu, ér' omenimea ar' fi remasu si mai departe sub jugulu pecatului? Unu santu Parinte ne spune, cumcà déca s'a inaltiatu la ceriu D. n. Isusu Christosu, atunci si noi ne vomu inaltia. Cu alte cuvinte inaltiarea la ceriuri a Mantuitoriului nostru

este totu-un'adata pempnulu, garanti'a inaltiarei nóstre. Domnulu n. Isusu Christosu s'a inaltiatu la ceriuri, fiindu-cà a reportatu o victoria stralucita asupr'a iadului si asupr'a mortii; si a implinitu chiamarea, misiunea s'a, a implenitu voi'a celui ce la tramisu.

Si ve intrebu acumu i. a. cumcà óre sperati si voi cà ve-ti reportá o atare victoria, dela care depinde inaltierea nóstra la ceriu?

II.

Decumv'a Mantuitoriulu nostru nu ar' fi luat corpul omenescu si nu ne-ar' fi aretatu calea virtutii, atunci inaltierea la ceriuri ar' fi o problema prea grea pentru noi. Pentru-cà poterile, facultatile omului sunt marginite; si asia singuru numai invetiatur'a verbala a Domnului n. Isusu Christosu ar' fi remasu insuficienta, decumv'a n'ar' fi luat trupul omenescu, nu ne-ar' fi aretatu calea adeverului si nu ne-ar' fi premersu cu esemplulu seu. Omulu cadutu in pecatu nu erá in stare se-i precépa invetiaturile s'ale, deórece velulu celu negru alu pecatului intru atât'a i-a intunecat mintea, preceperea, încâtu erá orbu sufletesce. Si apoi e lucru cunoscutu, cumcà indesiertu dícemu celui orbu, cá se mérga dreptu, deórece dênsulu chiar' ace'a nu scí, care e lini'a cea drépta; orbulu are lipsa de conducatoriu. Indesiertu vomu díce catra unu surdo-mutu, cá se faca cutare séu cutare lucru, deórece elu nu va precepe mai nimicu din cuvintele nóstre, déca acelea nu voru fi insocite si de nescari semne. Pentru ace'a Mantuitoriulu nostru ne premerge cu esemplulu seu, percurge insusi calea virtutii, pentru-cá cu atâtu mai bine se ni-o faca cunoscuta. Asia a trebuitu se faca precumu a si facutu, alt-cumu nu s'a potutu; deórece atunci ar' fi trebuitu cá mai antaiu se se elibereze omulu din sclavi'a pecatului si numai dupa ace'a se se rescumpe. Acést'a inse a fostu cu nepotintia, deórece precumu pecatulu 'si are istori'a s'a, chiar' asia si oper'a rescumperarei inca a trebuitu se se duca in deplinire in unu têmpu óre-care mai lungu; si precumn pecatulu a depradatu pre faça,

in vederea tuturor, chiar' asia si rescumperarea inca a trebuitu se se intemple in tempu si spatiu. In urma si marimea pecatului inca a poftitu, cá D.-dieu se redice din animele ómeniloru blastemulu pecatului nu prin unu singuru cuvântu ci cá rescumperarea se costé multa ostenéla, si prin acést'a in continu se ne aducemu aminte de marimea pecatului. Si apoi, si pentru-cá se avemu inaintea ochiloru unu esemplu viu, prin urmarirea carui'a se potemu ajunge si noi in patri'a cea cerésca.

Asiadara prim'a conditiune, dela care depinde inaltia-rea nóstra la ceriu este: urmarea esemplului D. n. Isusu Christosu. Trasur'a cea mai frumósá din viéti'a Mantuitoriului nostru este nevinovati'a. Cu cátu erá mai pre susu de cei-alalti ómeni, cu atât'a erá mai persecutatu. Vértutea si pecatulu nu potu fi impreuna. Esista o lupta continua intre ele pentru ocuparea animei spiritului nostru. Pentru ace'a si Mantuitoriulu genului umanu, a lasatu cá se-i se omóre corpulu numai pentru-cá spiritulu se scape de opumnarea, ataculu continuu alu pecatului.

Chiar' intru acést'a consiste si lupt'a nóstra din acésta viétiá. Nu se póte negá cumcá Mantuitoriulu nostru nu si-ar' fi potutu aretá atotu-puternici'a s'a faşia de pecatu, de órece se scia cumcá mai adeseori a rusinatu pre satan'a, spiritulu ingânfarei; si cu tóte acestea si partea dênsului a fostu suferinti'a. Acést'a este lupt'a pecatului contr'a virtutii; acést'a este sórtea virtutii. Din acésta sórte pamentésca a Mantuitoriului trebue se luamu si noi parte in acésta vale a plângerei, in viéti'a acést'a, déca voimu se ne inaltiamu si noi la ceriuri, in patri'a vietiei celei eterne.

Ce e dreptu, Mantuitoriulu nostru a fostu infrumsetiatu cu o potere cerésca, pentru ace'a a si remasu constantu, consecuentu chiar' si in midiloculu celoru mai crâncene torture; dar' s'a ingrigitu si de noi lasându-ne cá ereditate poterea gratiei s'ale, cá ast'feliu cu ajutoriulu acestei'a se potemu si noi reportá o invingere stralucita asupr'a pecatului. Acést'a este a dóu'a conditiune dela care depinde inaltia-rea nóstra la ceriuri, si anume: cá se conlucramu impreuna cu

acést'a gratia, cà-ci insusi dîce: „Déca ve-ti petrece intru mine si cuvintele mele intru voi voru petrece, ori ce ve-ti vré, ve-ti cere si va fí voue.“ (Ioanu c. 15. v. 7.) É'r Psalmistulu dîce: „Fericitu e omulu a carui'a taria este intru tine, intru a caror'a anima suntu cararile t'ale.“ (Ps. 83. v. 6. 7.)

Dreptu ace'a i. a. se amblamu intru calea vîrtutii, pre calea, ce ni-a aretatu-o insusi Mantuitoriulu nostru prin esemplulu vietii s'ale, si atunci apoi la statiunea invierei si a inaltiarei la ceriuri vomu convení si noi cu D. n. Isusu.

Cea mai principala lege a vietii este: se luptamu cu barbatia, dar' nu in numele nostru, nu cu poterile nóstre sêngure, ci cu ajutorulu gratiei domnedieesci. „Cá indrep-tându-ne prin darulu lui, dupa speranti'a nóstra, se fimu eredi dîi vietii celei eterne.“ (Titu c. 3. v. 7.)

Se pasimu cu pasi securi pre calea vîrtutii si adevêrului, si nici chiar' in midiuloculu celoru mai mari greutati ce vomu intêmpiná, inca se nu ne abatemu dela acést'a cale, ci se ne alipimu cu credintia cátra Mantuitoriulu nostru celu cerescu; si acést'a ne va tramite mangaitoriu, prin conc lucrarea carui'a totu-de-a-un'a vomu esí invingatori. Se ne implenimu tóte datorintiele nóstre fația de Domnedieu, fația de ómeni, cu tóta conscientiositatea si atunci apoi si noi cá nesce demni urmatori a-i Domnului nostru Isusu Christosu ne vomu inaltia acolo unde s'a inaltiatu si dênsulu astadi, adeca in ceriuri; unde cu mîile de angeri si archangeli se laudamu si preamarimu pre Tatalu, Fiiulu si Spiritulu santu acum si in vecii veciloru Aminu.

Predica pre serbatórea Pogorîrei spiritului S. —
SS. Rosalie.

„É'r spiritulu celu santu va invetiá pre voi tóte“ (Ioanu. 14. 26.)

Precumu unu parinte se ingrigiesce de famili'a s'a chiar' si cându se afla departe de cerculu acelei'a, intocmai a facutu si parintele omenimei Domnulu n. Isusu Christosu. Pentru-cà dupa ce si-a percursu calea aci pre pamentu si

s'a re'ntorsu acolo de unde a venitu si la acel'a care l'a tramisu fiindu-cà n'a potutu luá cu sene pre invetiaceii sei, le-a apromisu cà se va ingrigí de ei si le va tramite mangaitoriu pre spiritulu adevverului. Pentru ace'a le-a demandatu dic'undu-le: „De Jerusalimu se nu ve departati, ci se asceptati promisiunea Tatalui (in sensulu Carei'a) veti luá spiritulu santu.“ (Faptele Apost. 1. 4. 8.)

Deci invetiaceii conformu mandatului acestui'a, s'au re-intorsu in Jerusalimu, unde de fric'a judeiloru s'au inchisu in casa, si rogandu-se asceptáu implenirea promisiunei celei domnedieiesci.

Si éta la 10 d'ile dupa inaltiarea cea gloriósa: S'a facutu repede sunetu din ceriu cá de suflare silnica, ce vine iute, si a umplutu tóta cas'a unde siedeáu, si s'au aretatu limbi impartíte cá de focu: si au siediutu pre unulu fie-carele din ei. Si s'au umplutu toti de spiritulu santu, si au inceputu a vorbí intr'alte limbi, precum le dá loru spiritulu santu a graí.“ (Fapt. Ap. 2. 2—4.)

In modulu acest'a s'a implitu promisiunea ce'a domnedieiesca, ér' baseric'a Crestina serbéza acestu mare evenimentu sub nume de: „Serbatorile SS. Rosalie.“

Deci veniti i. a. cá se meditamu si noi, puçinu asupr'a acestui mare evenimentu si anume se cercamu pentru ce a fostu de lipsa cá se vina spiritulu santu, despre ce ne potemu convinge usioru déca vomu luá in considerare cum au vorbitu s. Apostoli inainte si cum dupa descinderea Spiritului santu.

I.

Din s. scriptura scimu i. a. cumca, inainte de venirea spiritului santu Apostolii eráu atátu de timidi, fricosi, încátu se ascundeáu de fric'a judeiloru. Séu si déca au vorbitu undev'a au datu numai espresiune fricei de carea erá cuprinsa anim'a loru.

Asia s. Petru prin cuvintele d'ise in foisiorulu archiereului de frica se lapeda de magistrulu seu.

Domnulu n. Isusu Christosu intrebându pre Filipu „cà de unde voru luá pâne aci in pustia pentru poporulu adunatu,“

elu i raspunde cumca neci pâne de 200 de denari inca nu-li va ff de ajunsu. Éta cum si acestu invetiacelu si-arata puçin'a s'a credintia in atotupoternicia invetiatorului seu.

Ér' apostolulu Tom'a a dîsu: De nu voiu vedé ranele maniloru lui si de nu voiu pune degetulu meu in ranele cuieloru si man'a mea in cóst'a lui nu voiu crede.“

Si in fine toti Apostolii impreuna au dîsu cu o ocaziune: „Cene se fie intre noi mai mare?“

II.

Ast'feliu vorbiáu s. Apostoli inainte de venirea Spiritului santu; ér' dupa venirea acestui Mangaitoriu totulu s'au schimbatu.

Apostolii, cari pâna acum se ascundeáu de fric'a judeiloru, de astadi inainte predica, (vorbescu) in publicu pre Christosu celu restignitu; si fora nici o temere le arunca in faça, le descoperu tóte nelegiuirile si nedreptatîle; si acumu nu se mai infiora neci de amenintiarile si torturile acelor, m'a suntu gat'a a-si sacrificá chiar' si viéti'a pentru invetiaturile magistrului lor a D. n. Isusu Christosu.

Inainte da venirea Spiritului santu abia 'si sciáu limb'a loru materna, ér' acum „vorbescu in limbi diverse, precum le-a datu loru Spiritulu santu se vorbésca.“ (Fapt. Ap. 2. 4.)

Archiereii si carturarii i-au chieamatu la sene „si li-au demandatu loru se nu graiésca neci se vorbésca de numele lui Isusu.“ (Fapt. Apost. 4. 18.)

Inse s. Apost. Petru, acelu Petru, care mai inainte s'a infricatu de o servitória si s'a lapedatu de magistrulu seu D. n. Isusu Christosu; acelu Petru dîcu, acum le raspunde plinu de curagiu dîcîndu: „Voi judecati, de este dreptu inaintea lui Domnedieu, cá se ve ascultamu mai vêrtosu pre voi decâtu pre Domnedieu.“ (Fapt. Apost. 4. 19.)

Mai marii judeiloru vediîndu cá nu potu impededá predicarea cuventului lui Domnedieu, au inceputu a trage pre s. Apostoli inaintea judecatii, saborulu î-i aruncá in prinsóre, ai sbiciuí si bate cu vergi si pietrii; Ér' ei se duceáu bucurându-se cá séu invrednicitu a rabdá ocaru pentru nu-

mele lui Isusu.“ Si tóta dîu'a in beserici si case, nu înce-téza a invetiá si a predicá pre Isusu Christosu.“ (Fapt. Apost. 5. 41—42.)

Mai multu ei predicá acumu nu numai in Jerusalimu si giuru, ci precum le-a demandatu loru Isusu „mergîndu in tóta lumea“ au predicatu pretotindenea evangeliulu lui Isusu Christosu, la popóra, domnitori si imperati desconsi-derându tóte persecutiunile, torturele si mórtea chiar'.

Éta i. a. ce deosebire se afla între vorbirea si portarea s. Apostoli înainte si ce'a de dupa venirea spiritului santu.

Din tóte acestea apoi se vede cumca pentru santii Ap. a fostu de lipsa venirea spiritului santu.

Dar' nu numai pentru s. Apostoli ci chiar' si pentru noi inca a fostu si este unu ce necesariu spiritului santu; deórece precum s. Apostoli n'ar' fi fostu in stare se duca in deplinire ce'a ce le-a demandatu loru Isusu Christosu. Cu atátu mai puçinu am fi in stare noi a aduce in deplinire ceva fora ajutoriulu Spiritului santu.

Séu ce am fi noi i. a. fora gratiele, darurile spiritului santu? — De securu, cá nemicu altu ceva decátu nesce fi-entie fora usulu ratiunei, nesce ómeni fricosi, ignoranti, cer-bicosi si îngâmfati. — Prin darurile spiritului santu, inse ce se revérta asupr'a nóstra, cascigamu intieptiune, consi-liu, taria, scientie, pietate si temere. De unde urméza cá si pentru noi a fostu de lipsa venirea spiritului santu.

Pentru ace'a i. a. si noi potemu dîce (astadi) cumca si noi suntemu chiar' asia de fericiti, cá si s. Apostoli, de órece D. n. Isusu Christosu si nóue ne-a promisú ma chiar' tramisú spiritulu santu prin sacramentulu botezulu si-lu primimu de câte ori ne impartasîmu de óre-care s. sacramentu.

Dupa descinderea spiritului santu Apostolii séu schim-batu adeca din fricosi séu facutu curagiosi si au inceputu a vorbí: „Precum li-a datu loru spiritulu santu se vor-bésca.“ (Fapt. Ap. 2. 4.)

Asemenea se facemu si noi, adeca déca voimu cá spi-ritulu santu se locuiesca intru noi, atunci se ascultamu con-

siliale, sioptirile lui. Că-ci ce'a ce e pentru plante rōu'a benefactoria, ace'a este pentru anim'a nostra spiritulu santu; plantele fora de rōua se vestediescu si usca: totu asemenea si anim'a nōstra fora spiritulu sântu e cá si o planta vestedîta uscata, carea mai multu nu e in stare a produce flori si fructe; adeca nu e capace de neci o fapta buna si nobila; de órece spiritulu santu e factorulu, facli'a, ce ne luminéza mintea, cá se cunóscemu binele, ne aprinde, determina anim'a, cá se-lu voímu, si ne dà taria, cá se urmamu binele si adevêrulu in totu cursulu vietiei nōstre.

Asiagara potemu díce cumca fora darurile si consiliile spiritului santu suntemu morti spiritualmente: deórece precum spiritulu dà viétia corpului: chiar' asia si poterea de viétia a sufletului nostru este spiritulu santu. Si precum corpulu fara de sufletu e mortu, chiar' asia si sufletulu inca e mortu fara de spiritulu santu.

Pentru ace'a trebuie se indreptamu toti pasii nostri dupa consiliile spiritului santu, se lapedamu din anim'a nōstra tóta reutatea si se ne ocupamu mai bine precum ne díce s. Apostolu Paulu cu lucruri bune, salutarie, laudându, binecuvântându si marindu pre Domnedieu Tatalu si pre Fíiulu si pre spiritulu sântu Amiuu.

J. F. Negrutiu.

Consideratiuni asupr'a predicamentului besericescu.

(Urmare.)

C. Memori'a si fantasi'a.

Posiéda cuvêntatorii bas. desteritatea de a improvisá cuvêntarile, sau fie constrinsi ale compune mai antaiu in scrisu, in amendóue casurile au ei trebuintia de o memoria binecultivata, care se fie in stare a reproduce materi'a cuvêntariloru in intregulu seu si fara de piedeci ascultatoriloru.

Memori'a consta in facultatea, de a reproduce ideile in ordinea, in care au fostu apersepute. Prim'a ei nota caracteristica e deci fidelitatea, adeca reproducerea neschimbata a ideiloru apersepute. Spre acestu scopu s'a recomen datu inca din vechime repetirea: *Repetitio est mater studiorum*. La perfectiune ajunge memori'a, déca posiede pe lînga fidelitate inca si: tenacitate, adeca déca reproducerea se pôte face la momentu si fàra nici o greutate.

Dupa modulu in care se nascu asociatiunile de idei, se deosebescu trei forme de memorii: memori'a verbala (mechanica), reala (judiciósa) si ingeniósa.

Memori'a verbala, care consta in reproducerea ideiloru in o ordine si forma anumita, insirându tóte cuvintele ideiloru in tocma asia, precum séu scrisu ori séu cetitu ele, ajuta cuventatoriloru bas. la citarile de totu feliulu.

Memori'a reala, ce resulta din asociatiunea ideiloru dupa nexulu loru internu, este cea mai de folosu pentru cultur'a spirituala si cu atâtu mai tenace, cu câtu mai estinsu este cerculu cunoscintelorú nóstre de totu feliulu, de unde vine si proverbulu vechiu: *quantum scimus tantum memoria tenemus*. Este deci vederatu, cá cu câtu mai universale voru fí cunoscintiele cuvântatoriloru bas. cu atâtu mai desvoltata pôte fí memori'a loru reala.

Memori'a, care afla legaturi intre ideile cele mai eterogene si le apropie asia de-olalta cá ideile cele omogene, se numesce ingeniósa.

Pentru cuventatorii bas., cá pentru unii ce au a lucrá cu tote facultatile spirituale a ajunge tiênt'a omiletica, cultivarea toturorú formelorú memoriei are unu pretiu deosebitu, cà-ci memori'a este — precum dîce Cicerone — *tesaurulu mintii*. Pentru inlesnirea exercitarii si cultivarii memoriei séu facutu inca in vechime feliurite incercari, cari au produsu pretins'a sciintia, numit'a „mnemonica.“ Dara tóte ostenelele, de a inaltia mnemonica la rangulu de sciintia au remasu zadarnice, si pentru cultivarea memoriei serva inca si adi sententi'a lui Quintilian: „*Si quis tamen unam a me maximamque artem memoriae quaeret, exercita-*

tio est et labor: multa discere, multa cogitare et si fieri potest, quotidie, potentissimum est.“

Munc'a, invetiatur'a, cugetarea, aplecarea la lucru suntu deci midiulócele, cari intarescu memori'a. Ér' ce'a ce-o póte face nepotintiósá suntu mai alesu ocupatiunile diletante cu lucrurile serióse, lecturile cu cari se díce cà se omóra têm-pulu, beuturile spirituóse preste mesura, cà-ci precum díceáu cei vechi „vinum est moro memoriae,“ munc'a spirituala prea incordata etc.

Dara fie memori'a câtu de desvoltata, omulu numai pe bas'a ei nu póte pretinde nici o superioritate spirituala, déca nu va fí inzestratu si cu o fantasia viia si productiva.

Fantasi'a consta in reproducerea ideiloru multu puçinu schimbate si diferite de form'a primitiva, in care au fostu apercepute. Not'a ei caracteristica este deci noutatea sau originalitatea. In acésta insus'ia zace valórea ei deosebita pentru cultur'a spirituala si in decomunu pentru viétia.

Cá si memori'a, se aréta si fantasi'a in trei forme: abstractiva, déca ea din ideile apercepute reproduce numai esentialulu lorú; determinativa, déca reproduce idei abstracte cu felurite adause cá imagini de obiecte concrete, dara necorespondietóre obiecteloru reale, de unde si numirea ei de imaginatiune; combinativa, déca reproduce idei originale din combinarea fantasiei abstractive si determinative.

Fantasi'a este — am poté díce — o sabia cu dóue taisiuri, dintre cari unulu póte se aduca multu bine, éra cel'alaltu póte aduce rele societatii si-lu póte rání si pe proprietariulu seu. Fantasi'a póte nasce genii, cari se faca epoca in ocupatiunile lorú; dara póte nasce si spiritisti, utopisti, fantasti si alti nenorociti, cari suntu sarcini atátu pentru sène câtu si pentru societate. Cá se nu alunece acésta frumósá facultate spirituala pe povârnisiele atinse, se cere cá ea se fia regulata totu-de-a-un'a de judecata si se se cultive necurmatu prin studiu. ¹⁾

(Va urmá.)

C. Morariu.

¹⁾ Psihologi'a empirica, op. cit. pag. 104—122 si V. Mitrofanoviciu op. cit. pag. 717—721.

D I V E R S E.

La numerulu acest'a se alatura trei icóne —
cá premii gratuite pentru toti abonantii nostri.

Stolla grasa. Nu de multu repausatulu milioneriu rusu *Br. Stieglitz* au dispusu cá asupr'a sicriului seu mortuariu se se rostésca trei cuventari funebrali, si anume un'a in casa, a dóu'a la beserica si a trei'a la asiediarea lui in cripta. — Fie-care cuventare au lasatu se se platésca cu câte 10 mfi ruble — 16000 floreni; si asié preotulu au primitu pentru trei cuventari funebrali 30 mfi ruble — aprópe 50,000 floreni v. a.

Déca nu credi — da-mi cuita. Senatorulu francesu Michail Renaud inchiriandu-si cuartiru in Paris, a platitu la momentu pretiulu stipulatu. Proprietariulu casei a voitutu se-i dé cuita, — la ce elu a reflectatu :

— Nu e de lipsa. Intre ómeni de omenia nu-i lipsa de scrisóre. Destulu martoru ni e Domnedieu!

— Si domni'a-t'a credi in Domnedieu?

— Fora indoiéla. Dara domni'a-t'a?

— Eu nu credu.

Renaud a statu puçinu pe gânduri, in urma díse :

Déca stà lucrulu asié — te rogu se-mi dái cuita de banii cé ti-am platitu.

Testamentu curiosu. Nu de multu murf in Vien'a unu cetatianu avutu. Elu lasà cá tóta averea lui, prefacuta in bani se se depuna, pastreze si administreze la tribunalu pâna la dfu'a inviarei de obsce, cându apoi tribunalulu se i-o admanueze cu $\frac{1}{10}$ -e cu totu. — De sene se intielege cá testamentulu acest'a nu s'a nici luat in consideratiune, si averea a trecutu dreptu moscénire rudeniiloru mai de-aprópe a curiosulu testatoru.

Numerulu acest'a fiendu ultimulu in semestrulu I. ceremu re'noirea de tempuriu a abonaminteloru pre semestrulu II.

Proprietariu, Redactoru si Editoru: Niculae Fekete Negrutiu in Gherl'a.

Gherl'a Imprimari'a „Auror'a“ p. A. Todoranu. 1886.